

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ І
ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ СИСТЕМ**

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ІНСТИТУТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

методологічного семінару

**ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА:
ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ**

(4 квітня 2024 року, м. Київ)

2024

УДК 373.2:37.46

П78

*Схвалено до друку Вченою радою
Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
(протокол № 2 від 18.03.2024 р.)*

Редакційна колегія:

Ляшенко Олександр Іванович, академік-секретар Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України, голова

Засєкіна Тетяна Миколаївна, заступник директора Інституту педагогіки НАПН України, заступник голови

Мальований Юрій Іванович, вчений секретар Відділення загальної середньої освіти і цифровізації освітніх систем НАПН України, вчений секретар

Литвинова Світлана Григорівна, заступник директора Інституту цифровізації освіти НАПН України

Малиношевська Альона Василівна, заступник директора Інституту обдарованої дитини НАПН України

П78 ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА: ВИКЛИКИ І ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ: збірник матеріалів / за заг. ред. Ляшенко О.І., Засєкіної Т.М., Мальованого Ю.І. Литвинової С.Г., Малиношевської А.В. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 205 с.

ISBN 978-966-983-476-8

До збірника увійшли матеріали учасників методологічного семінару Національної академії педагогічних наук України «Профільна середня освіти: виклики і шляхи реалізації» (Київ, 4 квітня 2024 року), в яких розглянуто підходи до вирішення низки актуальних проблем запровадження профільної освіти в Новій українській школі з урахуванням здобутків вітчизняної педагогічної теорії і освітньої практики та досвіду зарубіжних освітніх систем. Розглянуто методологію трансформації профільної середньої освіти; дидактичні системи і моделі профільної середньої освіти академічного і професійного спрямування та їх реалізацію в освітній практиці; особливості реалізації профільного навчання в умовах воєнного стану; управління якістю профільної середньої освіти та розвиток мережі закладів профільної середньої освіти; зміст і технології профільного навчання; формування і перспективи розвитку цифрового освітнього середовища закладів профільної середньої освіти; підготовку педагогічних працівників до реалізації профільної середньої освіти.

ISBN 978-966-983-476-8

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен, покликань на джерела та інших відомостей.

© НАПН України, 2024

© ВД «Освіта», 2024

Зміст

Напрямок 1. МЕТОДОЛОГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО І ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ СИСТЕМ	9
Олександр Ляшенко , доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, Президія Національної академії педагогічних наук України	9
ШЛЯХИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Микола Головка , доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України	14
ЄВРОПЕЙСЬКІ МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Наталія Донець , аспірант кафедри природничих наук і методик їхнього навчання Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка	18
ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	
Микола Кириченко , кандидат педагогічних наук, доцент, член-кореспондент Академії наук вищої освіти України, ректор ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України	22
Інна Отамась , кандидат історичних наук, доцент, проректор з наукової роботи та цифровізації, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України.	
РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ЄВРОПИ	
Олександр Малихін , доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу дидактики, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України,	25
Наталія Арістова , доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу міжнародних зв'язків та наукової співпраці, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України,	
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД ЕСТОНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	
Напрямок 2. МОДЕЛІ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ АКАДЕМІЧНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ТА ЇХ РЕАЛІЗАЦІЯ В ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ.	30
Тетяна Засекіна , доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України,	30
ФОРМУВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Олег Морін , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут проблем виховання НАПН України	35
ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ КАР'ЄРНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	
Юлія Носенко , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут цифровізації освіти НАПН України	38
ІМЕРСИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДТРИМЦІ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Володимир Онацький , заступник директора з НВР ЦТДЮ Оболонського району м. Києва	42
РОБОТА З АКАДЕМІЧНО ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ	

Микола Пригодій , доктор педагогічних наук, професор, Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України	46
РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	
Олена Пометун , доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України	50
Тетяна Ремех , кандидат педагогічних наук, старший дослідник, Інститут педагогіки НАПН України	
ДО ПИТАННЯ СТРУКТУРИ Й ПРЕДМЕТНОГО НАПОВНЕННЯ ПРОФІЛІВ НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	
Валентина Хмуренко , директор комунального закладу загальної середньої освіти ліцею №3 Жовтководської міської ради,	55
ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ АКАДЕМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	
Валентина Шахрай , доктор педагогічних наук, доцент, Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України,	59
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОГО БАТЬКІВСТВА	
Володимир Яценко , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу навчання географії та економіки, Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна,	63
ПРОЄКТУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗА ЗМІСТОМ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ ВЧИТЕЛЯ ЗЗСО	
Напрямок 3. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ. РОЗВИТОК МЕРЕЖІ ЗАКЛАДІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	69
Лідія Ващенко , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна	69
ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: СТАТИСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	
Тетяна Лукіна , доктор наук з державного управління, професор, Інститут педагогіки НАПН України	73
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ШКІЛ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТОЮ	
Олександр Малихін , Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна	78
Наталія Арістова , Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна	
Інна Ліпчевська , Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Мосякова І.Ю. , кандидат педагогічних наук, директор Комунальної організації Центр творчості дітей та юнацтва «Шевченківець» міста Києва, наукова співробітниця відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інститут педагогіки НАПН України	84
ВЗАЄМОДІЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	
Чижевський Борис Григорович , кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України; Заслужений працівник освіти України. Київ, Україна.	89
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА КОМПЕТЕНТІСНІЙ ПЛАТФОРМІ УПРАВЛІННЯ	

Напрямок 4. ДИДАКТИЧНІ СИСТЕМИ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ АКАДЕМІЧНОГО І НАУКОВОГО СПРЯМУВАНЬ	93
Іван Бех , доктор психологічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, Інститут проблем виховання НАПН України,	93
ГУМАНІСТИЧНА ПЕДАГОГІКА ЯК ЯДРО КОНЦЕПЦІЇ НУШ	
Дарина Васильєва кандидат педагогічних наук, Інститут педагогіки НАПН України	97
НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ У ПРОФІЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ	
Олена Горошкіна , доктор педагогічних наук, професор, завідувачка відділу навчання української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України	101
ДО ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ПРОФІЛЬНОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ	
Ганна Лашевська , науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України	104
ХІМІЧНИЙ СКЛАДНИК ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Петро Мороз , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут педагогіки НАПН України	107
ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ІСТОРІЇ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ	
Олена Пометун , доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України,	112
ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ ЯК БАЗОВОГО ПРЕДМЕТА ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Юрій Присяжнюк , доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького	115
ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ ІСТОРИЧНОЇ ДИДАКТИКИ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ: АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	
Лілія Рябовол , доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України	119
Тетяна Ремех , кандидат педагогічних наук, старший дослідник, Інститут педагогіки НАПН України	
ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИЗНАВЧОГО СКЛАДНИКА ЗМІСТУ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ АКАДЕМІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ	
Олександр Удод , доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН, Інститут історії України НАН України	123
БАГАТОЛИКА КЛЮ: ІСТОРИЧНА НАУКА, ПОЛІТИКА ПАМ'ЯТІ, ІСТОРИЧНА ДИДАКТИКА (ЯКОЮ БУТИ ІСТОРІЇ У ПРОФІЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ?)	
Напрямок 5. ЗМІСТ І ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ. ОСОБЛИВОСТІ ЗДОБУТТЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ МИСТЕЦЬКОГО, СПОРТИВНОГО І ВОЄННОГО СПРЯМУВАНЬ	126
Світлана АЛЕКСЄЄВА , доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник відділу дидактики, Інститут педагогіки НАПН України	126
ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ОСВІТА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ: СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ТА УСПІШНІ ПРАКТИКИ	
Олена Литовченко , доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України,	129
ЗНАЧЕННЯ І ПОТЕНЦІАЛ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	

Зорина Охріменко , кандидат педагогічних наук, завідувачка лабораторії виховання готовності до ринку праці Інституту проблем виховання НАПН України,	132
ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ УЧНІВ ДО ПРОФІЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Наталія ПАВЛИК , доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	136
Лідія СПИВАК , аспірант, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	
ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ	
Вікторія Рагозіна , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут проблем виховання НАПН України,	143
ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНА СКЛАДОВА НАВЧАННЯ МИСТЕЦТВА У ЗАКЛАДАХ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Напрямок 6. ФОРМУВАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	147
Мирослав Андрос , старший викладач, кафедра відкритих освітніх систем та інформаційно-комунікаційних технологій, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», м. Київ, Україна	147
ОСОБЛИВОСТІ ПОШУКУ, ОФОРМЛЕННЯ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
Світлана Антошук кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри ВОСІКТ,	152
Людмила Кондратова кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри ВОСІКТ	
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ	
Людмила Гончар , доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник, Інститут проблем виховання НАПН України	155
ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ СЕРЕД ПІДЛІТКІВ У ЦИФРОВОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ	
Антоніна Данко , науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України	158
ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ У ГІМНАЗІЯХ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
Дмитро Закатнов , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, Інститут професійної освіти НАПН України	163
ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ: ВІТЧИЗНЯНІ ТА ЗАРУБІЖНІ ПРАКТИКИ	
Оксана Пліско , кандидат педагогічних наук, директор комунального закладу «Харківський ліцей № 167 Харківської міської ради»,	168
ОСВІТНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 10-11 КЛАСІВ (ПРОФІЛЬНА ОСВІТА) НА ПРИФРОНТОВИХ ТЕРИТОРІЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	

Ігор Твердохліб , кандидат педагогічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ	173
Анна Деркач , молодший науковий співробітник відділу математичної та інформатичної освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ	
ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ 3D МОДЕЛЮВАННЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	
Дмитро Трейтяк , старший науковий співробітник лабораторії національно-патріотичного виховання Інституту проблем виховання НАПН України	177
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО ПРОСТОРУ В ОСВІТІ: ЗНАЧЕННЯ У СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ	
Напрямок 7. ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ	180
Світлана Василенко , завідувачка навчально-наукового центру розвитку персоналу та лідерства Київського столичного університету імені Бориса Грінченка	180
НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	
Мирослава Вовк , доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	186
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИКЛАДАННЯ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: ДОСВІД, ІННОВАЦІЇ, ВИКЛИКИ	
Віра Драгунова , кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» м. Київ, Україна	192
ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРАГНЕНЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ	
Наталія Мачинська , доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти; Львівський національний університет імені Івана Франка,	195
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ	
Лариса Петренко , доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України	197
ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ	
Ольга Просіна , кандидат педагогічних наук, доцент, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України	200
ОСОБИСТІЙ ПЛАН ПРОФЕСІЙНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДЛЯ РОБОТИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, ЗНАЧЕННЯ	

фізичного доступу до навчальних закладів. Цифрові ресурси дозволяють створювати гнучкі навчальні програми, які можна адаптувати до потреб конкретних груп учнів, включаючи тих, хто переживає травми або стресові ситуації внаслідок конфліктів

Цифровізація освітнього сектору, яка була розпочата багато років тому, отримала подальший розвиток під час епідемії Covid-19 та стала у нагоді у наш час, коли велика кількість дітей змушена покинути рідні домівки та школи. Допомога з боку держави у процесі розбудови цифрового освітнього простору забезпечить підтримку педагогічних кадрів, розробку якісних цифрових ресурсів та забезпечення технічної підтримки для успішного впровадження цифрових технологій в навчальний процес.

Список використаних джерел

1. Журба К. О. (2023). Цифровізація військово-патріотичного виховання української молоді в умовах війни. *Інноватика у вихованні*. 18, 66-75. DOI: <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i18.566>.
2. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі (2022). Національна академія педагогічних наук України. Київ: «Інтерсервіс».
3. Міністерство освіти і науки України. Цифрова трансформація освіти і науки <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki>.
4. Трейтяк Д. В. (2023). Створення цифрового простору у процесі формування національної солідарності старшокласників. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць*. 27 (2), 243-252. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2023-27-2-243-252>.
5. Литвинова С. Г. (2018). Національно-патріотичне виховання в проектній діяльності учнів на засадах використання хмарних сервісів та систем комп'ютерного моделювання. *Педагогічний часопис Волині: науковий журнал*. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 1(8). 72-81.

Напрямок 7. ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ.

УДК 378.4.091.12:005.963]:330.35

Світлана Василенко,
завідувачка навчально-наукового центру
розвитку персоналу та лідерства
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка,
orcid.org/0000-0002-5790-572X,
s.vasylenko@kubg.edu.ua

НАПРЯМИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Анотація. У статті описано пошуки щодо визначення напрямів та шляхів підвищення кваліфікації викладачів університетів, що забезпечують педагогічні колективи для реалізації профільної середньої освіти, та є важливим аспектом у рамках розвитку цифрового освітнього середовища закладів профільної середньої освіти. Євроінтеграція передбачає відповідні зміни в системі освіти України й тих питань, що стосуються розвитку персоналу. З огляду на важливість підтримання рівня підготовленості професорсько-викладацького складу, від якого залежить якість надання освітніх послуг викладачами визначаємо як результат -

затребуваність випускників закладів профільної середньої освіти на ринку праці, де вимоги до фахівців динамічно еволюційні і виражаються у зміні пріоритетних навичок для роботодавців.

Ключові слова: підвищення кваліфікації викладачів, підготовка вчителів профільної середньої освіти, цифрова компетентність, університетська система розвитку персоналу.

Abstract. The article describes the search for determining directions and ways of improving the qualifications of university teachers, which provide pedagogical teams for the implementation of specialized secondary education, and is an important aspect in the framework of the development of the digital educational environment of specialized secondary education institutions. European integration involves appropriate changes in the education system of Ukraine and those issues related to personnel development. Considering the importance of maintaining the level of preparation of the teaching staff, which depends on the quality of the provision of educational services by teachers, we define as a result - the demand for graduates of specialized secondary education institutions in the labor market, where the requirements for specialists are dynamically evolving and are expressed in the change of priority skills for employers.

Keywords: teachers' professional development, specialized secondary education teachers training, digital competence, university personnel development.

Скорочення:

ПК – підвищення кваліфікації

ЦК – цифрова компетентність

ЗВО – заклади вищої освіти

ЗЗСО – заклади загальної середньої освіти

Вступ. Життя молоді під час війни та повоєнне відновлення країни створює нові виклики для системи освіти через потребу підняття української економіки. Ключовим завданням як загальної середньої так і вищої освіти є оновлення кадрових ресурсів шляхом залучення молоді до швидкого та усвідомленого оволодіння професіями, необхідними на ринку праці. Педагогічна спільнота має сприяти юнакам/старшокласникам та юнкам/старшокласницям у виборі профілю навчання у старшій школі, як старту для майбутньої професійної кар'єри. Це можливо якщо реалізація профільної старшої школи буде обґрунтованою, змодельованою та прийнятою суспільством, адже спроби її організації вже були в нашій історії та ще потребують аналізу й оцінки. Зокрема виявлення причин, з яких відповідна реформа відбулася не так, як того очікувала педагогічна громадській та українське суспільство. Запропонована попереднім Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти структура (Кабінет Міністрів України, 2011) старшої профільної школи не реалізувалася. Можна виділити кілька причин:

1. Не розроблені програми для викладання профільних предметів диференційовано чи через інтегровані курси.

2. Недостатньо програм інтегрованих курсів з непрофільних предметів.

3. Відсутність у ЗВО концепції підготовки вчителів до викладання профільних предметів та інтегрованих курсів у ЗЗСО.

4. Погана поінформованість батьківської громади щодо ситуації з визначенням профілю навчання у старшій школі.

5. Відсутність пропагування серед випускників базової середньої освіти щодо мережі ЗЗСО та мотивації до свідомого вибору напрямку майбутньої кар'єри.

Важливою умовою підготовки конкурентоздатних випускників педагогічних університетів є підтримка наукового та професійного потенціалу викладачів, які готові працювати із майбутніми вчителями - сучасною молоддю, що навчається.

У «Національному плані відновлення України: освіта і наука, як фундамент розвитку людського потенціалу» (Національна рада з відновлення України від наслідків війни, 2022)

регламентує ключові заходи для післявоєнного відновлення сфери української освіти. Основними цілями Плану визначено розвиток індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів вищої освіти, включаючи міждисциплінарні освітні програми, визнання університетами неформальної та інформальної освіти, реалізація принципів студентоцентрованого навчання, що є основою для організації освітнього процесу разом з використанням інноваційних технологій та різних форм здобуття освіти. Планом окреслена необхідність цифрової трансформації процесів управління, регулювання та моніторингу в ЗВО, ефективне використання цифрових (дистанційних) технологій в освітньому процесі, створення універсальної методики оцінювання наукової діяльності на основі світового досвіду балансу між кількісними та якісними показниками, впровадження цифрових інструментів проведення оцінювання, розробка єдиної інформаційної системи, яка забезпечуватиме достовірність і актуальність даних для аналізу та прийняття рішень у сфері науки.

У проєкті документу «Концепція цифрової трансформації освіти і науки» (МОН України, 2021) виділено потребу успішної реалізації кожною людиною свого потенціалу, у тому числі у самореалізації тих, хто обирає професії, що потребують набуття високого рівня цифрових компетентностей і володіння новітніми технологіями. У концепції НУШ (МОН України, 2016) інформаційно-цифрова компетентність визначено однією із ключових випускника ЗЗСО.

Серед визначених цим проєктом напрямів, що потребують змін зазначено недостатній рівень цифрової компетентності викладачів; відсутність якісного цифрового освітнього контенту; відсутність актуальної, достовірної інформації для прийняття управлінських рішень та моніторингу ефективності політик; забюрократизованість процесів внутрішнього документообігу закладів, незручність отримання послуг та сервісів у системі освіти.

Про пріоритетність в інноваційній сфері *defense tech*, штучного інтелекту, *FinTech*, *Green Tech*, *AgriTech*, Кібербезпека, Індустрія 4.0; система освіти протягом життя наголошується у проєкті Міністерства цифрової трансформації України «Стратегія розвитку екосистеми інновацій в Україні» (Кабінет Міністрів України, 2023). Тут також йдеться про низьку реалізацію потенціалу розвитку ІТ-сфери через системні проблеми в ІТ-освіті на кожному етапі підготовки фахівців.

Тому можна говорити, що досягнення мети загальної середньої освіти, що визначена Законом України «Про повну загальну середню освіту» (Верхова Рада Україна, редакція 2024), та полягає у забезпеченні всебічного розвитку, соціалізації особистості, здатної до життя в суспільстві, готова до свідомого життєвого вибору та трудової діяльності, спрямованої на користь іншим людям і суспільству (Стаття 3), повною мірою залежить від забезпечення ПК педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників здійснюється через внутрішню систему якості освітньої діяльності, про що йдеться у Законі України «Про вищу освіту» (Верхова Рада Україна, редакція 2024).

Розглядаючи ЦК як якість викладача, що є значно ширше за використання цифрових інструментів чи платформ на практиці (Anders, Skov, 2016). «Цифрова компетентність», її специфіка та особливості описані як зарубіжними авторами, так і вітчизняними, зокрема: К. Ала-Мутка, L. Brande, S. Carretero, Дж. Малах, А. Мартін, Дж. Стоммел, П. Коммерс, С. Скотт, , А. Феррарі, R. Vuorikari, Y. Punie, В. Биков, М. Лещенко, Л. Гаврілова, , Н. Морзе Я. Топольник, Є. Смірнова-Трибульська. Враховуючи результати попередніх досліджень у цій статті є спроба представлення системи розвитку ЦК, як інтегральної, що включає разом із цифровими набір навичок, знань, поглядів про природу, розуміння ролі цифрових технологій і можливостей, які вони пропонують в повсякденних ситуаціях, а також відповідні правові та етичні принципи; як компоненти професійної компетентності викладача ЗВО.

Мета статті є висвітлення деяких аспектів досвіду розробки системи розвитку цифрової компетентності працівників Університету Грінченка, зокрема, які готують майбутніх викладачів для ЗЗСО та ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Профільна старша середня освіта може бути забезпечена реалізацією на основі диференційованого підходу до вивчення предметів. Ідея передбачити контент профільної освіти академічного спрямування через чотири освітні галузі: мовно-літературна, STEM, суспільно-гуманітарна, фізичний розвиток і безпека безперечно має сенс. Проте профільність має бути реалізована саме через поглиблене вивчення обраних предметів та інтегровані курси з інших освітніх галузей, що мають бути наступниками з базової середньої освіти.

Таким чином сформовано виклик до авторів програм ПК вчителів та гарантів освітньо-професійних програм педагогічних спеціальностей університетів мають бути включені блоки, що стосуються глибокої теоретико-методичної підготовки вчителя профілю відповідної науки та універсального вчителя інтегрованих курсів. Також є потреба розробки методик, що сприятимуть організації експериментальної та дослідницької діяльності у профільній старшій середній освіті. В цій частині важливими є сучасні інструменти організації різних форм освітньої діяльності. Зокрема цифрові, що за принципом *lifelong learning* – навчання впродовж життя, сприятимуть постійному розвитку ЦК у процесі підготовки майбутніх вчителів профільної середньої освіти, підвищення кваліфікації вчителів. Існуюча система післядипломної освіти в принципі може бути задіяна. Проте є потреба й у вдосконаленні викладачів цих установ. Зокрема й вибудовано ланцюжок потреби роботи з викладачами педагогічних ЗВО з метою забезпечення випускників посиленою науковою підготовкою, вмінням опанувати нові технології та інструменти, досягати інтеграції наук у шкільних курсах відповідно до запропонованого стандарту, забезпечувати якість освіти тощо. Особливо актуальним є розвиток цифрової компетентності викладачів ЗВО для задоволення потреб у реалізації навчальної, наукової, дослідницької, комунікативної складових освітнього процесу.

На основі системи розвитку ЦК викладачів, яка входить у загальноуніверситетську концепцію ПК, створено пілотну модель. Мета функціонування системи полягає в розвитку ЦК викладачів ЗВО, до рівня необхідного у освітньому процесі, щоб забезпечити випускників спроможних відповідати вимогам Рамки цифрової компетентності громадян (DigComp 2.0. 2018). Згідно з даними Diia Summit 2023 майже 60% українців володіють базовими та просунутими цифровими навичками. За даними Мінцифри ініціює такі дослідження проводили кожні два роки ця цифра наближається до бажаних показників, що зазначені в [Digital Decade](#), де як ціль цифрового розвитку ЄС до 2030 року визначено володіння базовими цифровими навичками 80% населення.

Результати дослідження ЦК наукових та науково-педагогічних працівників НАПН України (Спірін, 2024) виявили, що понад 30% респондентів мають потребу вдосконалити використання Excel (створення, редагування діаграм, робота з формулами, форматування таблиць), PowerPoint (робота з об'єктами Smart, анімаційні ефекти); понад 45% респондентів потребують навчання зі створення цифрових анкет та опитувальників. ЦЕ також можна вважати підґрунтям для розробки і впровадження системи розвитку ЦК.

Відповідно для реалізації мети здійснюється моніторинг європейського досвіду через дослідження підходів до ПК персоналу в Кіпрському університеті (Нікосія, Кіпр, 2018 р.), Університет Деусто (Більбао, Іспанія, 2018 р.), Університеті Адама Міцкевича в Познані (Польща, 2023 р.) тощо. Для виявлення потреб викладачів здійснено опитування та систематизовано результати щодо актуальних напрямів розвитку цифрової компетентності серед викладачів українських ЗВО (Морзе, 2020). Періодично здійснюється оцінювання рівня сформованості ЦК та відповідності певним стандартам за допомогою інструментів Дія. Освіта (<https://osvita.diia.gov.ua/digigram>), The Digital Competence Wheel (<https://digital-competence.eu/>). Важливою прогностичною функцією системи розвитку ЦК є процес внутрішньої сертифікації, що полягає у присвоєнні викладачам певного рівня ЦК: аналітик-дослідник, інтегратор, експерт, лідер, новатор. Прогнозуючи бажаний рівень ЦК викладача беремо до уваги соціальний запит, а саме цифрову трансформацію суспільства. Організуючи

процес ПК враховуємо нагальну потребу формування цифрового освітнього середовища, стан базових умов, особливості організації освітнього процесу на поточний момент.

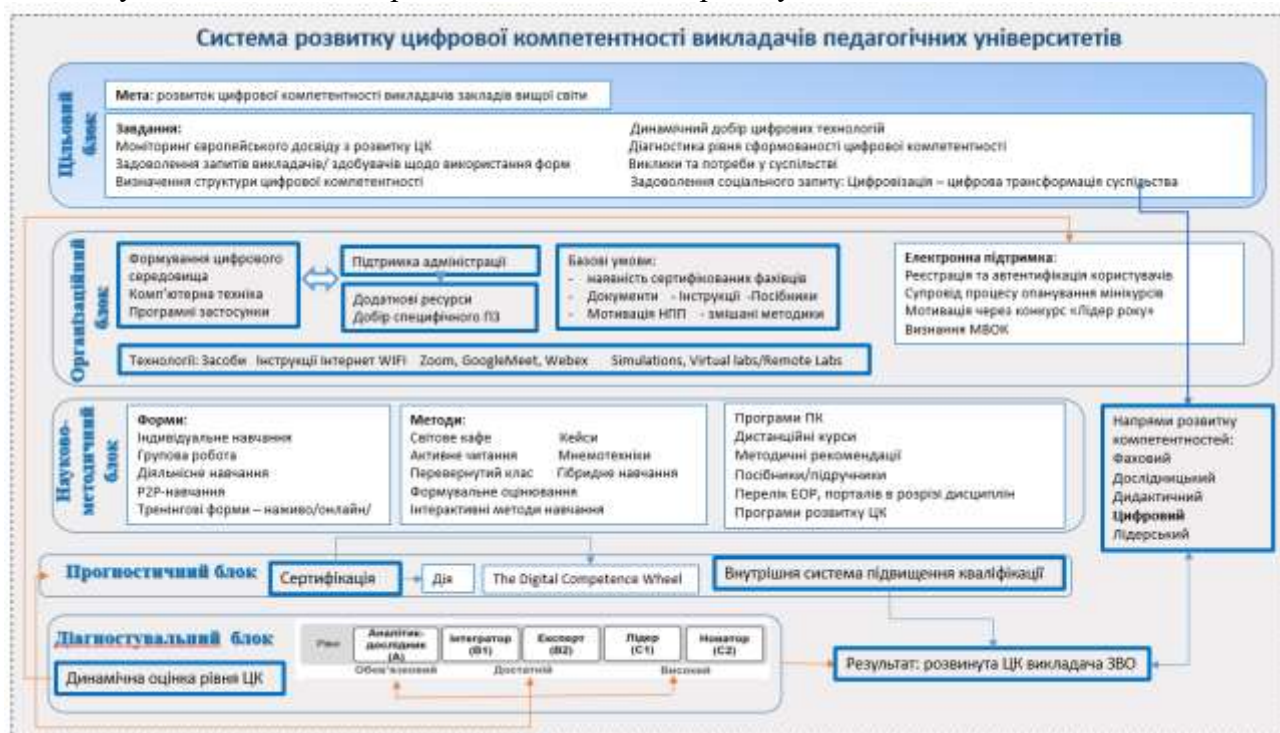

Рис. 1. Модель системи розвитку ЦК викладачів ЗВО

Рівні ЦК задекларовані у Корпоративному стандарті ЦК викладача Університету Грінченка (Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача університету, 2021). Беручи до уваги, що ситуація в країні та освіті потребує потужного використання сучасних цифрових інструментів, ми виділяємо обов'язковий рівень ЦК – Аналітик-дослідник. Він передбачає, що викладач має розуміти структуру системи е-навчання, знати потенціал та вміти використовувати цифрові інструменти, необхідні для забезпечення навчання. Цей процес передбачає виконання викладачами діагностичного тесту для самооцінки рівня цифрової компетентності, що містить практико орієнтовані завдання за видами діяльності викладача. За умови достатнього результату 80 % і більше викладач підтверджує відповідний рівень, що відображається в персональному кабінеті систем е-навчання. Нижчий результат пропонує викладачу перейти до списку міні курсів для навчання та, у подальшому, успішного виконання тесту для підтвердження відповідного рівня за тематиками що стосуються використання цифрових інструментів корпоративного акаунту, організації онлайн занять інструментами проведення веб-конференцій, структурування та візуалізації теоретичних відомостей, створення та використання інфографіки, відео, ведення е-журналу, використання цифрових інструментів планування роботи тощо.

Модель СРЦК передбачає принаймні два сценарії для самонавчання викладачів: після старту – підтвердження обов'язкового рівня Аналітик-Дослідник, перехід на наступний рівень - достатній, що включає два підрівні Інтегратор та Експерт. Тут алгоритм аналогічний: тест або міні курси, контент яких дозволяє набути навичок – дескрипторів відповідного рівня Корпоративного стандарту ЦК. На високому рівні, що також включає два підрівні Лідер та Новатор – підхід змінюється та відбувається колективне вирішення відповідності цьому рівню через голосування у вигляді коментарів та відгуків у форумі після ознайомлення із наданими претендентом матеріалами, рекомендаціями тощо. Так лідери публікують власне бачення підходів до використання цифрових інструментів в освітньому процесі, оприлюднюють досвід, а колеги надають відгуки, звичайно при цьому набувають для себе корисних знань. Рівень Новатор передбачено для колег, які зголосилися на організацію публічного заходу. Цей

рівень з одного боку менш універсальний через звуження тематик – для фахівців певного напрямку освіти, або навпаки більш широким – якщо буде цікаво фахівцям суміжних спеціальностей.

Різниця у підходах до навчання з використанням цифрових технологій і за традиційними методиками викликає потребу в зміщенні розподілу часу на ПК, наприклад при традиційному підході більшість часу відправлялася на дослідження змісту дисципліни, фахове стажування – 2/3, 2/6 – на розвиток власної методичної системи і лише 1/6 – на опанування ІК-технологіями. Для сучасного викладача важливим є опанування технологіями, які у свою чергу сприяють вдосконаленню фахових компетентностей та збагаченню методичної системи.

Очікуваними результатами впровадження системи розвитку ЦК викладачів є підвищення їхньої готовності до самовдосконалення та досягнення високого рівня, наприклад лідер чи новатор; ефективне використання інформаційно-освітнього середовища університету, якість надання освітніх послуг здобувачам вищої освіти у форматі змішаного та дистанційного навчання.

Висновки. Окреслені у цій статті пошуки напрямків та шляхів розвитку ЦК викладачів університетів, зокрема, створення корпоративного стандарту, розробка системи міні курсів, процедура виконання діагностичного тесту та інтерпретація його результатів укладені в систему розвитку цифрової компетентності. За основу взято досвід Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Визначено, що важливою компонентою цифрової трансформації освіти для якісної зміни у рамках розвитку цифрового освітнього середовища закладів профільної середньої освіти, є підтримання рівня цифрової компетентності викладачів українських та європейських ЗВО через освоєння проривних (цифрових) технологій. ЦК підсилює спроможність викладачів до самоосвіти загалом, сприяє їхній цифровій грамотності та відповідно підготовці випускників ЗВО до ефективного функціонування в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

- Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011). [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
- План відновлення України: освіта та наука, як фундамент розвитку людського потенціалу (2022). [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/education-and-science.pdf>
- Концепція цифрової трансформації освіти і науки (2021). [Електронний ресурс]. URL: mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshuye-do-gromadskogo-obgovorennya
- Концепція нової української школи, МОН (2016). [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
- Стратегія розвитку екосистеми інновацій в Україні (2023). [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/rozvyvaiemo-tsyfrovu-derzhavu-doluchaitesia-do-obhovorennia-stratehii-rozvytku-ekosystemy-innovatsii-v-ukraini>
- Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2024). [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
- Anders, Skov What is digital competence? Center for digital dannelsen. (2016). [Електронний ресурс]. URL: <https://digital-competence.eu/front/what-is-digital-competence/>
- DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: the Conceptual Reference Model. November 15, 2018 <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/digcomp-20-digital-competence-framework-citizens-update-phase-1-conceptual-reference-model>
- Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471 [Електронний ресурс]. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text>.

Дослідження цифрових навичок українців. Третя хвиля (2023) [Електронний ресурс]. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/research>.

Europe's Digital Decade: digital targets for 2030 (2022) [Електронний ресурс]. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_en

Спірін, О.М., Ляшенко, О.І., Литвинова, С.Г., & Мальований, Ю.І. (2024). Цифрова компетентність наукових та науково-педагогічних працівників НАПН України: аналітичний звіт. Київ.

Морзе, Наталія & Василенко, Світлана (2020) Звіт 1. Інноваційне навчання та найкращі практики: українські університети. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. с. 1-68.

Дія. Освіта. [Електронний ресурс]. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/digigram>),
The Digital Competence Wheel). [Електронний ресурс]. URL: <https://digital-competence.eu/>

Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача університету (2021). [Електронний ресурс]. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/nakaz_421_11.06.21.pdf

Proskura, S.L. & Lytvynova S.H. (2019). The approaches to Web-based education of computer science bachelors in higher education institutions. 7th Workshop on Cloud Technologies in Education. URL:<https://cte.ccejournals.eu/cte2019/СТЕ2019/paper36.pdf>

Мирослава Вовк,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу змісту і технологій
педагогічної освіти, Інститут педагогічної
освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України
<https://orcid.org/0000-0002-9109-9194>
miravovk79@gmail.com

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
І ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИКЛАДАННЯ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ:
ДОСВІД, ІННОВАЦІЇ, ВИКЛИКИ**

Анотація. Окреслено компетентнісні орієнтири у підготовці вчителя Нової української школи. Узагальнено соціокультурну місію вчителя української мови і літератури з урахуванням, який виступає ретранслятором інноваційних змін, що здійснюються у закладах середньої освіти, відповідно до векторів реформування базової середньої і профільної освіти у мовно-літературній галузі на основі Концепції Нової української школи, Державного стандарту базової середньої освіти, Державного стандарту профільної середньої школи (2023, проєкт). Схарактеризовано основні змістові складові, форми і методи викладання української мови і літератури за модельними програмами, що мають опанувати учителі-філологи, які реалізують відповідні інновації у процесі викладання у базовій середній і профільній школі. Представлено досвід підготовки майбутніх учителів української мови і літератури за освітньо-професійними програмами (014 Середня освіта. Українська мова і література) на бакалаврському й магістерському освітніх рівнях. Констатовано дискретність освітніх компонентів щодо опанування специфіки викладання української мови і літератури у базовій середній і профільній школі з урахуванням реформаційних змін відповідно до Концепції Нової української школи. Значний потенціал щодо вивчення змістового контенту, методичних прийомів, методів викладання української мови і літератури має практична складова підготовки.